

Uitleg en verkondiging zondag 20 september 2020

Oecumenische dienst in de Pauluskerk

ds. Martijn van Leerdam

Inleiding – geweld

Beste medechristenen in alle soorten en maten, hier aanwezig in de kerk,
Beste buurt- en stadsgenoten,
Beste luisteraars thuis, wat fijn dat u kunt meeluisteren – het is geen livestream, maar zo bent u er toch een beetje bij –
Geliefde gemeente van onze Heer.

Gisteren precies zes weken geleden werd er op het strand bij de Nieuwe Meer, hier niet ver vandaan, een jongeman gedood. De ene jongeman schoot de andere dood, te midden van de badgasten. U heeft er ongetwijfeld over gehoord.

Gewoonlijk wordt er over zulke situaties gesproken als een ‘incident’: een vuurwapenincident, een geweldsincident, een uitzondering. Nu is het heel begrijpelijk dat mensen proberen om de ernst van zo’n gebeurtenis een beetje te relativiseren.

Maar laten we eerlijk zijn: het is niks nieuws dat jonge mannen elkaar naar het leven staan. Geweld is iets van alle tijden en alle plaatsen. Gelukkig niet op elke hoek van de straat, en elke dag opnieuw. Maar wel met terugkerende regelmaat.

Geweld bij Kaïn en Abel

We lazen zojuist uit de bijbel, uit het eerste bijbelboek. Ook in de bijbel slaan jonge mannen elkaar al de hersens in. Dit is het verhaal van de allereerste moord: de eerste keer dat de ene mens de ander doodt. Kaïn en Abel. Het zijn nota bene broers van elkaar.

Wist u trouwens dat jongeren elkaar tegenwoordig begroeten als ‘broer’, in de straattaal van onze tijd? ‘Hé, broer’, hoor je om de haverklap op straat, als je er op let.

Het is eigenlijk helemaal niet zo ingewikkeld hoe het dan gaat, tussen vrienden en broers: de één heeft iets wat de ander niet heeft, en dat levert problemen op. Bij het ‘incident’ aan de Nieuwe Meer ging het om een duur horloge. In het geval van Kaïn en Abel gaat het om iets dat op het eerste gezicht wat belangrijker is: de aandacht van God.

Dit is natuurlijk een grote bron van frustratie: het is in de wereld nu eenmaal niet eerlijk verdeeld. De één lijkt hoogstpersoonlijk in de gunst van God te staan, de ander voelt zich niet gezien. De één rijdt in een Tesla, de ander in een Panda. De één is kalm en ontspant, en groeit op in een veilig gezin, de ander voelt zich genegeerd en gekweld, als gevolg van een slechte jeugd.

Het is nu eenmaal niet eerlijk verdeeld, en laten we eerlijk zijn: dat is niet goed. Vanuit dat oogpunt is het best begrijpelijk dat Kaïn boos is op zijn broer. Waarom vindt God Abel aardiger dan zijn broer? Hoort God niet iedereen gelijk te behandelen? Zouden wij ook niet

moeten zorgen dat alle kinderen een veilige jeugd hebben, zelfs de kinderen die opgroeien in, zeg, een vluchtelingenkamp?

Het is in de wereld niet eerlijk verdeeld. Dat is een feit. Maar dat feit wordt maar al te vaak aangegrepen als legitimatie van geweld – waardoor het van kwaad tot erger gaat. De spiraal van de wraak, waar geen einde aan komt.

Tot onze spijt moeten we zelfs constateren dat dat ook op het allerhoogste niveau van de wereldpolitiek zo is. Dat kun je goed zien bij de aanpak van de coronacrisis van onze tijd. Sommige wereldleiders maken zich ondergeschikt aan het grotere belang, en doen oprecht hun best om het volk te dienen. Andere leiders zien het vooral als een kans om te laten zien hoe krachtig en hoe stoer ze wel niet zijn.

Uit eigenbelang worden niet zelden de grootste misdaden gepleegd.

Maar het spijt mij dat we vandaag weer zo lang moeten stilstaan bij al die moeilijke dingen van het bestaan. Dat is eigenlijk helemaal niet wat ik wil. En zeker niet op de eerste dag van de Vredesweek.

Vrede bij ons

Het is immers helemaal geen wonder dat er geweld bestaat. Het wonder is niet dat er geweld bestaat, maar dat de meeste mensen deugen. Nog altijd.

Hoeveel mensen wonen er in Nieuw-West, in ons deel van de stad? 150.000? 160.000? En hoeveel moorden worden er elke dag gepleegd? Hoeveel mensen worden er beroofd? Hoeveel vechtpartijen vinden er plaats?

Ongetwijfeld zijn dat er tevéél. Maar als je je afvraagt hoeveel mensen er gisteren afval hebben geprikt, op de jaarlijkse Opschoondag, dan geeft dat perspectief. Als je bedenkt hoeveel scholen er zijn, en huisartsen, en mensen die zich inspannen voor de buurt; als je je afvraagt hoeveel mantelzorgers er zijn, geheel belangenloos, dan zet dat de omvang van het geweld in perspectief.

Ja: er is onlangs nog een bom afgegaan, vlakbij, bij een supermarkt aan de Pieter Calandlaan. Ja: aan de Johan Huizingalaan zijn de laatste jaren meerdere schietpartijen geweest, ook deze zomer nog. En ja: ook bestuur en politie komen nogal eens tekort om daar echt iets aan te doen.

Ondanks al die problemen wordt er door verreweg de meeste mensen vredig samen geleefd. Niet overal, en niet de hele tijd. Maar wel hier, tussen ons, en op vele andere plekken om ons heen.

Het wonder is dat God ons vrede brengt.

De vrede van Christus

Ook Jezus wenst zijn leerlingen vrede toe. Dat hoorden we zojuist óók uit de bijbel, uit het evangelie van Johannes, waarin Jezus pas net is opgestaan.

‘Ik wens jullie vrede. Zoals de vader mij heeft uitgezonden, zo zend ik jullie uit.’
De vrede die Jezus brengt is zowel een gave als een opgave. Het is een geschenk en een opdracht tegelijk. Voor zijn leerlingen, de apostelen; en voor ons allemaal.

Nu klinkt het woord ‘vrede’ soms een beetje suf. Half-zacht. Saai. Zeker nu we hier met z’n allen bijeen zijn in de kerk, alsof we één grote kerkelijke gemeenschap zijn, protestants en katholiek.

Maar ooit mochten katholieken er niet zijn in Amsterdam, en mochten hun kerken er alleen zijn als niemand die kon zien. Ooit werd gemengde stelletjes van protestanten en katholieken het leven zuur gemaakt, door familie en de kerk. Het samen kerken van protestanten en katholieken is eeuwenlang ondenkbaar geweest in deze stad.

Dat laat zien dat vrede een daad is van verzet. Een daad van verzet tegen geweld. Een daad van verzet tegen scheiding. Een daad van verzet tegen het feit dat het in de wereld niet eerlijk is verdeeld.

Geloven in vrede betekent dat er een opdracht voor ons ligt. Er ligt een taak voor ons, als kerken en als buurtbewoners, in het bestrijden van geweld.

Daarmee bedoel ik niet dat we straks met wapenstokken de straat op moeten gaan, of een buurtwacht moeten organiseren. Er zijn duizend manieren waarop je de vrede beter kunt dienen dan zo. En ik geloof, dat we een paar van die duizend manieren al dagelijks doen, hier in de buurt.

Daar mogen we dankbaar voor zijn, én daar moeten we mee aan de slag.

Tot slot

Natuurlijk moet ik toegeven dat ik zelf ook weleens sceptisch ben. Kunnen we echt voorkomen dat de ene jongeman de ander de hersens inslaat? Is dat niet gewoon wat sommige jonge mannen nu eenmaal doen? Moeten we een zekere mate van onrecht niet gewoon accepteren, uiteindelijk, omdat we machteloos zijn?

Nee.

En zelfs als het geweld niet volledig uit te bannen is, dan nog moeten wij elkaars hoeders zijn.

Elke nieuwe daad van geweld is een aanvechting. Maar die aanvechting is niet het eind. Ondanks alles gaat het leven door.

Wij vieren de vrede, vrede in verschil – ook terwijl er nog volop onrecht is.
Wij zijn dankbaar dat wij samen één kunnen zijn – ook terwijl er nog volop teleurstelling en uitsluiting is.

Jezus wenst ons vrede toe. Vrede, die zowel een geschenk als een opdracht is.